

Leerblad over stijlfiguren

Theorie stijlfiguren

Pleonasme

Zoals in het filmpje wordt uitgelegd is een pleonasme een woordcombinatie waarbinnen een woord een onlosmakende **eigenschap** van het zelfstandig naamwoord geeft.

Voorbeelden hiervan zijn:

ronde bal ⇒ elke bal is rond, dus dat spreekt voor zich.

houten boomstam ⇒ elke boomstam is van hout, dus ook dit spreekt voor zich.

witte sneeuw ⇒ sneeuw is altijd wit.

Het is je misschien opgevallen dat het eerste woord telkens een *bijvoeglijk naamwoord* is en het tweede woord een *zelfstandig naamwoord*. Het bijvoeglijk naamwoord is telkens **overbodig**. In gedichten wordt hier regelmatig mee gespeeld.

Tautologie

Een tautologie is een woordcombinatie waarbij de twee woorden eigenlijk **synoniemen** zijn. Je zegt dus twee keer **hetzelfde**. Soms gaat dit per ongelijk, maar in gedichten wordt het regelmatig met opzet gedaan. Voorbeelden van tautologieën zijn:

vast en zeker

gratis en voor niks

voor eeuwig en altijd

Een van de twee kan je eigenlijk weglaten en is dus **overbodig**.

Hyperbool

Bij een hyperbool wordt iets erg **overdreven**. Voorbeelden hiervan zijn:

Ik stond al eeuwen op je te wachten ⇒ je bestaat geen eeuwen, dus dat kan überhaupt niet.

In Nederland regent het 49 van de 50 dagen ⇒ dit klopt niet en is erg overdreven.

Eufemisme

Bij een eufemisme wordt iets **mooier** gebracht dan dat het eigenlijk is. Het wordt als het ware **verzacht**. Voorbeelden van eufemismen zijn:

Bijvoorbeeld als het woordje *dood* als *heengegaan* wordt weergegeven.

Of wanneer er iemand *woedend* is, dat het wordt beschreven dat iets in het *verkeerde keelschat* schoot.

Het wordt dus erg **afgezwakt** om het minder zwaar te laten lijken.

Understatement

Je hebt misschien weleens iemand horen zeggen: '*That's the understatement of the year*'. Een **understatement** lijkt wel een beetje op een *eufemisme*. Net als bij een *eufemisme* druk je met een *understatement* iets minder sterk / zwak uit. Alleen werkt het *versterkend* en dat is bij een *eufemisme* niet het geval. Een *eufemisme* werkt *verzachtend* en *verbloemend*. In een *understatement* zit iets wat op ironie lijkt. Het komt vaak grappig / spottend over. Voorbeelden van een *understatements* zijn:

Zingen is niet mijn grootste talent oftewel *Ik kan voor geen meter zingen.*
Het paleis waarin hij woont, is een aardig optrekje oftewel *Het paleis waarin hij woont, is prachtig en groot!*

Ironie

Er zijn drie stijlfiguren die met '**spot**' te maken hebben. Dat zijn *sarcasme*, *cynisme* en *ironie*. *Ironie* is een uiting van bedekte of milde *spot*. Wanneer je een *ironische* opmerking maakt, zeg je iets waarvan je eigenlijk het tegenovergestelde bedoelt of je overdrijft heel erg. Dit bedoel je overigens niet serieus en voor de omstanders is het vaak dus ook duidelijk dat het om een *grapje* gaat. Het is dus *niet kwetsend* voor anderen, terwijl dat bij *sarcasme* en zeker bij *cynisme* wel het geval kan zijn. Voorbeelden van een *ironische* opmerkingen zijn:

Wanneer een leerling veel te laat in de les komt en de docent dan zegt: '*Goede avond*'.
Of als een docent tegen een verlegen leerling zegt: '*Je kletst me de oren van het hoofd*'.

Paradox

Paradox bestaat uit twee Griekse woorden, namelijk '*para*' en '*doxa*'. Het eerste gedeelte '*para*' betekent '*tegen*' en '*doxa*' betekent '*verwachting*' oftewel *paradox* betekent *tegen de verwachting*. Een *paradox* is dus een uitspraak die zichzelf tegenspreekt en daarmee wordt de uitspraak *onmogelijk* gemaakt. Voorbeelden hiervan zijn:

Zeg nooit nooit ⇒ de spreker zegt hier zelf 'nooit'
Ik lieg altijd ⇒ als dit zou kloppen, zou de spreker dit keer de waarheid spreken en dus niet altijd liegen.

Een *paradox* is een uitspraak die op het eerste gezicht niet klopt. Je moet er meestal even over nadenken. Het is een *schijnbare* tegenstelling.

Oxymoron

Een **oxymoron** is een vorm van een *paradox*. Bij een *oxymoron* worden tegenstrijdige woorden met elkaar gecombineerd tot een uitdrukking. Het woord *oxymoron* bestaat zelf uit twee tegenstrijdige woorden, namelijk '*oxys*' en '*moros*'. Het eerste gedeelte '*oxys*' betekent *scherp* en '*moros*' betekent *stomp*. Een *oxymoron* betekent dus: *scherp-stomp*. Deze woorden spreken elkaar tegen. Een *oxymoron* is een echte tegenstelling, terwijl een *paradox* een *schijnbare* tegenstelling is. Voorbeelden van een *oxymoron* zijn:

een oorverdovende stilte
een levend lijk
een grote dwerg
oud nieuws